

LÄNSSTYRELSEN

I

UPPSALA LÄN

LANDSKANSLIET

Inlämnat till
Överlantmätaren i
Uppsala län

den 28 AUG 1957

Dnr 235

Su

1/6-57

235

Avskrift.

Beskrivning.

tillhörande förslag till byggnadsplan för tätorten Hummelsta
i Tillinge socken, Åsunda kommun av Uppsala län.

Åsunda kommun.

Denna kommun består sedan år 1952 av de gamla socknarna
Bred, Sparrsätra, Tillinge, Teda, Enköpings-Näs, samt med vis-
sa undantag Svinnegarn och Vårfrukyrka och utgör länets syd-
västligaste kommun. Kommunen innehåller i areal 21.176 hektar,
varav 11.666 hektar åker. Kommunens befolkningssmängd utgjorde
den 31/12 1956 3.294 personer. Den dominerande näringsgrenen
är jordbruket med binärningar. Till denna yrkeskategori hänfö-
res sålunda c:a 60 % av befolkningen (1950 års uppgifter),
medan motsvarande siffra för industri och hantverk är 22 %.
Övriga yrken, som ha mera servicekaraktär, omfatta sålunda
tillsammans endast 18 % av hela kommunens befolkning.

Kommunen har ett rikt förgränat ^{allmänt/}vägnät med riksvägen En-
köping - Västerås gående tvärs igenom kommunens centrala delar
i öst-västlig riktning och med riksvägen Enköping - Sala samt
länsvägen Enköping - Strängnäs som nord-sydgående trafikleder
i östra flanken. Inom detta stamvägnät utgå ^{sedan/}ett flertal all-
männa vägar av lägre standard och trafikkapacitet kors och
tvärs igenom kommunen.

Av enskilda vägar av större betydelse märkes vägen längs
Sögen från Skälby i norr till Eroby vid riksvägen i söder.

Järnvägen Stockholm - Västerås går också rakt igenom kom-
munen något mera norrut än riksvägen. Även järnvägen Enköping
- Heby berör kommunen (dess nordvästligaste del). Järnvägssta-
tioner inom kommunen finnas i Lundby vid Västeråsbanan och i
Vårfru och Sparrsätra vid Hebybanan.

Någon större tätort saknas inom kommunen. Orsaken här-
till är att någon industriell verksamhet i mera betydande om-
fattning icke finnes inom kommunen och att befolkningen för sin
handel och service har att tillgå den närbelägna Enköpings stad.
De större tätbebyggelseområdena finnas vid Lundby järnvägssta-
tion och i Hummelsta med vardera c:a 80 stycken boende. Av öv-
riga samlade bebyggelsegrupper av betydelse märkes Lååb vid
Sparrsätra station.

Hummelsta tätort, nuvarande och förväntade förhållanden.

Enligt en år 1954 jäml. 113 § byggnadsstadgen verkställd
utredning om byggnadsplaneområdets omfattning, vilken utred-
ning tidigare tillställts Länsstyrelsen, bodde inom Hummelsta
tätort 87 personer. Av de yrkesverksamma (50 st) fördelade sig
dessa på följande yrkesgrupper

jordbruk och binärningar	2 st
industri och hantverk	11 "
samfärdsel	3 "
handel	5 "
övrige yrken	<u>9 "</u>

s:a 30 st.

Av de yrkesverksamma hade 18 st. sin arbetsplats i Hummel-
sta och inte mindre än 10 st. eller 1/3 arbetade i Enköping.
Inom Hummelsta finnes en mindre verkstadsrörelse för tillverk-
ning av campingvagnar och byggnadsnickerier. Företaget syssel-
satte år 1954 5-6 man, av vilka 4 man bodde på annan ort i
kommunen. Vid Yappa gård c:a 5 km från Hummelsta finnes en
större maskinstation för jordbruket, som år 1954 sysselsatte
c:a 15-20 man. Av dessa hade endast 8 man ^{sin} bostad vid gården.

Bebyggelsen inom Hummelsta omfattade år 1954 21 byggnader. Av dessa voro endast 2 stycken anknutna till jordbruket. Av de övriga byggnaderna utnyttjades 17 stycken för permanent bostadsändamål, 1 som sommarstuga samt 1 som missionshus. Affär finnes inrymd i bostadsbyggnad vid riksvägen. Av bostadsbyggnaderna ha 7 stycken uppförts efter år 1940, varav 5 stycken norr om riksvägen. Industribyggnad finnes inom tätorten för den ovannämnda verkstaden. Hummelsta saknar skola. Sådan är belägen vid Tillinge kyrka, dit avståndet är c:a 2 km. Vid Mälby utefter Lundbyvägen c:a 3 km från Hummelsta finnes en bygdegård.

I den år 1954 verkställda ovannämnda utredningen enl. 113 § byggnadstadgan har närmare redogjorts för orsaken till att kommunen ansett sig behöva ett planlagt område för såväl offentlig som enskild bebyggelse. Åsunda kommun saknar f.n. en centralort. I samma mån som områdena för den kommunala förvaltningen och administrationen vidgas och antalet verksamhetsgrenar ökas, uppkommer behov av centralt belägna lokaler för kommunalkontor, för social-, hälso- och sjukvård, för polis-, brand- och skolväsende, för äldreomsorg m.m. Antalet tjänstemän blir också större, varmed följer behov av nya bostäder i anslutning till tjänstelokalerna. Det är närmast avsaknaden av en centralort, dit kommunen kan förlägga lokaler för sin sedan kommunindelningsreformen avvärande ovannämnda verksamhet, som givit anledning till det kommunala planläggningsinitiativ, vilket nu bl.a. resulterar i ifrågasättande förslag till byggnadsplan. Det föreligger emellertid även ett visst behov av annan bostadsbebyggelse, som icke är direkt avhängig de kommunala byggnationerna. Omfattningen av detta senare enskilda

4

byggnadsbehov är svårt att bedöma men har enligt byggnadsnämnden under senare tid ett 10-15 tal personer hört sig för om möjligheterna att förvärva tomtmark för bostadsändamål inom Hummelsta. På längre sikt men inom överskådlig framtid kan därför en nybebyggelse av ett 25-tal bostäder inom planområdet icke anses orimligt.

Byggnadsplaneområdets omfattning, avgränsning och terrängförhållanden.

Planområdets omfattning och avgränsning har av länsstyrelsen prövats och förordnande enl. 115 § byggnadsstadgan har meddelats den 7 november 1956. Ursprungligen var avsikten att planområdet endast skulle avse mark belägen söder om riksvägen. Emellertid framkom vid länsstyrelsens markägarsammanträde den 19 januari 1955 önskemål från vägförvaltningen, att även riksvägen jämte visst skyddsområde norr därom skulle medtagas i planområdet för att bebyggelsen kring riksvägen skulle kunna regleras.

Inom det beslutade planområdet inrymmer nu all den befintliga bebyggelse, som inräknas i Hummelsta tätort. Om sålunda plangränsen i norr har förskjutits i norr om riksvägen i preventivt syfte och utgör en spärr för vidare utveckling av bebyggelsen åt detta håll, så har gränsen i söder fått en sådan sträckning att planområdet lätt kan utökas häråt utan planläggningstekniska olägenheter. Gränserna i öster och väster ha bestämts av avloppstekniska krav på självfall i en första utbyggnadsetapp.

Terrängförhållandena inom planområdet äro tekniskt sett gynnsamma med relativt svaga men för vattenavrinningen till-

fredsställande lutningar mot söder och ett större utloppsdike. Största delen av planområdet är skogbeväxt och relativt väl skyddat från blåst, i varje fall beträffande vindar från norr och öster. En nybebyggelse inom planområdet kan väl inpassas i terrängen utan att störa den naturliga landskapsmiljön.

Byggnadsplaneförslaget.

a) Trafikleder och vägnät

Som ovan nämnts ansluter planområdet till vägen Stockholm - Västerås. Denna stora trafikled har i planförslaget skyddats med en parkzon å ömse sidor vägen i praktiskt taget hela dess sträckning genom planområdet. Av de nuvarande utsläppen å riksvägen ha endast 2 stycken någon större betydelse ur trafiksynpunkt, nämligen den allmänna s.k. Svinnegarnsvägen och den enskilda s.k. Myrbyvägen, båda kommande söderifrån. Båda vägarna ansluta till riksvägen i punkter, som ur trafiksäkerhetssynpunkt äro mindre lämpliga. Beträffande Svinnegarnsvägen har i samband med planarbetet ifrågasatts en ny sträckning väster om planområdet med utsläpp å riksvägen minst 400 meter väster om nuvarande anslutning. Med hänsyn till ovissheten om när ett sådant projekt skulle kunna genomföras och då en förbättring av riksvägens profil i det ifrågavarande avsnittet med ty åtföljande förbättrade siktförhållanden är nära förestående, har vägförvaltningen godkänt ett bibehållande av nuvarande sträckning och utsläpp för Svinnegarnsvägen. Beträffande Myrbyvägen däremot har i planen föreslagits att nuvarande utsläpp stänges. I stället föreslås att den gamla landsvägen, som nu går i väst-^{öster}östlig riktning genom planområdet, utbygges om Myrbyvägen med

ny och fullgod anslutning till riksvägen vid planområdets östra gräns. Läget och utformningen av denna nya anslutning har bestämts efter samråd med vägförvaltningen, som under hand haft planförslaget till granskning.

Stommen i det föreslagna lokalvägnätet utgöres av den nyssnämnda gamla landsvägen, som enl. planförslaget får karaktären av en uppsamlande lokalväg utan någon större genomfartstrafik. Från denna lokalväg utgår sedan de interna bostadsvägarna. Lokalvägen har givits en bredd av 12-14 meter, medan bostadsvägarna av mera allmän betydelse upptagits till en bredd av minst 8 meter, som medger tillfällig parkering inom bostadsområdena. Särskilda parkeringsutrymmen finnas dessutom å den föreslagna torgplatsen nordväst om lokalvägens korsning med Svinnegarnsvägen samt utmed nuvarande affärstomten norr om riksvägen. Parkeringsplatser härutöver för allmänt behov har icke ansetts erforderligt. Sådana utrymmen få i stället ordnas inom tomtplats, där så anses önskvärt.

b) Byggnadsmark.

För allmänt ändamål har i planen avsatts tre områden, samtliga belägna väster om Svinnegarnsvägen. Det norra området är avsett till tomtplats för Ålderdomshem. Området har utformats i samråd med fattigvårdsstyrelse och f. länsarkitekten Viking Görransson, som erhållit kommunens uppdrag att rita ifrågavarande Ålderdomshem. Det mellersta området invid torgplatsen har reserverats för kommunalkontor och brandstation. Det södra området slutligen är avsett till skoltomt för en större planerad centralskola. Tomtplatsens lokalisering och utformning har godkänts

av skolstyrelsen.

För bostadsändamål har i planen utlagts dels de redan bebyggda tomtplatserna inom planområdet, dels för nybebyggelse 2 områden öster om Svinnegarnsvägen å ömse sidor gamla landsvägen. Av nybebyggelseområdena utgöres det norra av skogsmark, medan det södra är beläget i öppen terräng. Med undantag av BÖ-området mitt för ålderdomshemstomten, vilket område är avsett för pensionärsbostäder och där sammanbyggnad i tomtgräns medgivits, ha samtliga bostadsområden föreslagits bebyggas med friliggande en- och tvåfamiljshus, som utgör den naturliga bostadsformen i denna mindre tätort. Generellt har inom planområdet medgivits tvåvåningsbebyggelse. Någon differentiering av byggnadsrätten ifråga om våningsantal har icke ansetts vara sig nödvändig eller önskvärd, då byggnadsnämnden till sitt förfarande har kvalificerad byggnadskonsulent, som i varje särskilt fall kan biträda byggnadsnämnden med råd ifråga om bebyggelsens närmare utformning.

För handelsändamål har i planen upptagits två områden, det ena motsvarande den nuvarande affärstomten norr om riksvägen, det andra beläget vid torgplatsen. Den nuvarande affären är direkt olämpligt belägen i förhållande till den förväntade bebyggelsen inom planområdet, vilken ju är avsedd att lokaliseras till områden söder om riksvägen. Varje utnyttjande av affären för de där boende medför sålunda en ur trafiksäkerhetssynpunkt riskfylld övergång av en stor trafikled. För att få en bättre kommunikation mellan bostad och affär har därför i planen satts det ovannämnda affärsområdet vid torgplatsen. När de pla-

8

nerade byggnaderna kring denna torgplats uppförts skulle erhållas en ur miljösynpunkt önskvärd ~~centrumbildning~~, dit förutom affärer, kommunalkontor och skola även kunde förläggas andra allmännyttiga serviceorgan såsom post, telegraf och busstation.

För industriändamål har reserverats två områden. Det ena, Jb-område, omfattar tomtplatsen med den befintliga snickeriverkstaden omedelbart söder om riksvägen, det andra, J-område, är obebyggt och beläget söder om gamla landsvägen. Någon aktuell industrilokalisering till Hummelsta föreligger icke och förutsättningarna för att en industriverksamhet av betydelse skulle uppkomma inom tätorten få bedömas som små. Det får anses lämpligt att i planen avsätts mark för industriändamål, då härigenom tätorten och kommunen, som har avtal om förvärv av ifrågavarande mark, utan dröjsmål kan erbjuda en ev. industriföretagare tomtmark, som prövats lämplig för sitt ändamål.

För den frikyrkliga samlingslokalen å fastigheten Hummelsta 41 har förutom nuvarande tomtplats avsatts ett område i anslutning hertill, så att större utrymme för parkering m.m. erhålles.

c) Övriga reservat.

Förutom parkmarken i anslutning till riksväg, vilken mark avsatts närmast som skyddsområde, finnas parkområden upptagna inom eller i anslutning till bostadsområdena. Parkmarken vid bostadsområdet söder om gamla landsvägen utgör reservmark för en ev. utvidgning av detta bostadsområde och kan sålunda i viss omfattning komma att bebyggas i framtiden. Fornlämningsområdet öster om Myrbyvägen har också skyddats genom att avsättas som parkområde. Något reservat för allmän idrottsplats har icke upptagits

9

i planen. För barn i skolåldern finnes möjlighet till bollspel och idrott inom den avsatta skoltomten. Idrottsplatser för vuxna finnes inom kommunen i Sparrsätra, Lundby och Teda (fotbollsplaner). Dessutom planeras en ny idrottsplats vid Mälby hembygdsgård, enl. ovan belägen endast 3 km från Hummelsta. Behov av ytterligare idrottsplatser föreligger icke.

Inom planområdet finnes endast ett brukscentrum för jordbruk (jordbruket å Myrby 3⁶ har numera nedlagts). Detta bebyggelseområde har i planen utlagts som L-område med de gränser, som gårdsplatsen f.n. innehar. För jordbruksändamål men utan byggnadsrätt har i planförslaget dessutom avsatts vissa större områden i öster å fastigheterna Dorsilla 4¹ och Myrby 3⁶.

Vattenförsörjning och avlopp.

Utredning ang. dessa frågor har verkställts av ingenjör-firman Bergström & Co, Uppsala, vilken utredning i form av p.m. med rörnätsplan bifogas planförslaget. Av utredningen framgår, att vattenförsörjningen baseras på en grundvattentäkt i närheten av det större utlopp, som på ett avstånd av c:a 300 meter söder om planområdet går österut genom jordbruksområdena här. Avloppsreningsanläggning är projekterad att förläggas invid samma utlopp c:a 100 meter nedströms vattentäkten.

Grundförhållanden.

För den bebyggelse, som föreslås i planen, äro grundförhållandena ifråga om bärighet fullt tillfredsställande. I samband med den ovannämnda utredningen enl. 113 § byggnadsstadgan ang. byggnadsplaneområdets omfattning verkställdes grundunder-

sökning beträffande bostadsområdet mellan riksväg och gamla landsvägen, vilket område vid okulär besiktning befunnits vara blockigt med berg i dagen insprängt här och var. Genom den undersökning, som verkstälts av ovannämnda ingenjörsfirma Bergström & Co, har utretts, att berget i regel ligger på betydande djup inom vägmarken, varför man där vid va-ledningarnas utbyggnad icke torde behöva räkna med onormalt höga schaktningskostnader. Däremot kunna givetvis de större blocken komma att medföra något fördyrade kostnader vid tomtplatsernas planering och vägmarkens iordningställande. Inom ett fåtal tomtplatser torde endast s.k. källarlösa hus komma ifråga att uppföras på grund av förekomsten av berg.

Byggnadsplanens genomförande.

Möjligheterna att genomföra en byggnadsplan äro som regel helt beroende på i vilken omfattning kommunen önskar och har resurser att medverka till detta, i varje fall då fråga är om helårsbebyggelse. Genom framsynt markpolitik har Åsunda kommun numera i sin ägo all den mark, som ingår i det för nybebyggelse avsedda området mellan gamla landsvägen och riksvägen inom Hummelsta rågång. Vidare har kommunen möjligheter att till skäligt pris förvärva den del av planområdet, som är belägen å kronoegendomen Taxhuvuds mark, dit bl.a. centralskolan skall förläggas. Slutligen har kommunen som ovan nämnts träffat avtal med ägaren till fastigheten Myrby 1¹ om förvärv av J-området å denna fastighet. Kommunen har vidare anslagit medel för utbyggnad av första etappen av vatten- och avloppsanläggningen, vars utförande hittills strandat på att arbetstillstånd icke medgi-

11
vits. I och med att sådant meddelas, torde planen komma att genomföras i avsevärd omfattning. Några betänkligheter ifråga om möjligheterna till planens genomförande inom överskådlig tid föreligga sålunda icke.

Markägare.

De av planförslaget berörda markägarna redovisas närmare i den till planförslaget hörande markägareförteckningen.

<u>Arealuppgifter m.m.</u>	<u>Areal hektar</u>	<u>%</u>
Vägmark, torg	6.0	16.2
Parkmark	10.8	29.2
Byggnadsmark för allmänt ändamål	3.7	10.0
Byggnadsmark för bostadsändamål	9.6	25.9
" " industriändamål	2.4	6.5
" " annat ändamål	1.3	3.6
Jordbruksområden	<u>3.2</u>	<u>8.6</u>
Summa	37.0	100.0

Vid full utbyggnad enligt planen skulle antalet bostadslägenheter inom tätorten öka med c:a 50 från nuvarande 25 stycken till 75 stycken. Med en oförändrad boendetäthet av 3.5 personer per lägenhet skulle antalet invånare 3-dubblas från nuvarande 87 stycken till sammanlagt c:a 260 personer.

Uppsala den 31 december 1956.

Curt Hellsten
lantmätare

Bestyrkes; på tjänstens vägnar:

H. L. Hellsten